

„Snad si dobře vzpomínám“

Rozhovor s Ivanem Medkem o Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných

Jaroslav Pažout: Jaké byly okolnosti Vašeho vstupu do Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných? Můžete prosím přiblížit případné diskuse o formách jeho působení?

Ivan Medek: Shodou okolností jsem se od počátku pohyboval mezi nejdůležitějšími lidmi Charty 77. V lednu 1978 došlo ke známému zásahu proti lidem, kteří se chtěli zúčastnit plesu železničářů; zatčeni byli Václav Havel, Pavel Landovský a Jaroslav Kukul. Vznikl takový malý výbor na jejich osvobození. Z něho se později vyvinul Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných. U jeho vzniku jsem byl. Pamatuji si, že první prohlášení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných bylo napsáno u Bendů, kde se nás sešlo přibližně dvanáct. Každý říkal, že se nějaké prohlášení o vzniku výboru musí napsat, ale docela se rozcházel v tom, co by v něm mělo být. Mluvili jeden přes druhého, skákali si do řeči – až se nakonec zvedl Václav Havel, šel do vedlejšího pokoje a prohlášení napsal sám. To ani jinak nešlo. Nejenom v tomto případě, u podobných dokumentů to nikdy nemůže být kolektivní práce. Debatovat mohou všichni, ale napsat to musí někdo, kdo umí psát a kdo současně ví, co ti lidé chtěli říct a co se jim často nepovede přesně vyjádřit.

Po vzniku VONS jsem pravidelně docházel na jeho schůzky. Případů pronásledování přibývalo a my jsme se snažili na ně reagovat. Vydávali jsme k nim první sdělení. Sám jsem zavolał Kamile Bendové zprávu a potom jsem i sám formuloval sdělení o tom, jak mě přepadli. V této době jsem se již rozhodl, že odejdu do emigrace. Uvažoval jsem o tom, jak bych mohl venku být pro VONS užitečný a co bych tam mohl dělat. Nebyl jsem ovšem jeho vyslancem, spíše pošťákem, stejně jako mnoho jiných. A že jsme taky občas mohli něco říct a že jsme mohli něco iniciovat, to už bylo navíc. V emigraci jsme se od začátku shodli na tom, že to hlavní, co se v Československu bude jednou odehrávat, musí také tady vzniknout, musí se to narodit doma, nemůže to být dirigováno zvenku.

Jaroslav Pažout: Věnoval jste se nějakým případům osobně, vzal jste si nad nimi patronát?

Ivan Medek: Na to už nebylo mnoho času. Výbor vznikl ve své klasické podobě na jaře 1978 a já jsem již v srpnu téhož roku emigroval. Takže jsem měl sice určité materiály i představy, jak bych mohl působit, ale na začátku bylo nejdůležitější vytvořit spojení. Podařilo se to především díky Václavu Bendovi a pak i řadě dalších. Vlastně to časem bylo značné množství spolupracovníků, kteří posílali zprávy většinou telefonicky – některé mně a některé Janu Kavanovi do Londýna. V druhé polovině osmdesátých let mi předával pravidelně informace hlavně Petr Uhl se svojí Východoevropskou informační agenturou.

Má vlastní práce spočívala hlavně v přebírání telefonních zpráv. Záhy jsme si pořídili velmi primitivní nahrávací zařízení u telefonu, byly to takové svorky připojené na magnetofon. Teprve později jsme se zmožili na profesionálnější vybavení, takže jsme mohli odjíždět z domova. Mohli jsme nahrát přibližně sto minut, což u některých dokumentů Charty 77 a VONS bylo tak akorát, a potom jsme to se ženou přepisovali. Postupně jsme dokázali bezpečně poznat některé autory podle stylu, například u Jiřího Hájka a Václava Havla to bylo snadné. Některé texty bylo ale přece jen nutno mít pro kontrolu také v původní písemné podobě. Moje žena učila klavír na hudební škole a na konzervatoři a mezi svými kolegyněmi našla několik ochotných lidí. Ti pak dostávali z Prahy na svou adresu obálky s dokumenty a předávali jí je. Byla to nejen sdělení VONS, ale také dokumenty Charty 77, zprávy křesťanských a dalších skupin, které z Charty 77 vycházely, které na ni navazovaly.

Jaroslav Pažout: Když jste zakládali VONS, měli jste konkrétní představu, jakou bude mít podobu a jakými případy se bude zabývat? Jak se případně lišila od skutečné činnosti?

Ivan Medek: Pochopitelně hrozilo určité nebezpečí, že se tam budou plést i méně závažné záležitosti. Snažili jsme se je eliminovat a věnovat se vážnějším případům. Důležitým kritériem bylo porušení zákona, toto měřítko bylo od počátku jasné. Chtěli jsme pomáhat protizákonně pronásledovaným. Výbor se neměl zabývat drobnými šikanami, kterých bylo samozřejmě mnohonásobně víc než závažných porušení zákona.

Petr Blažek: Jedním z důvodů, proč jste odešel do exilu, byl brutální fyzický útok, po kterém jste skončil vysazený v lese za Prahou. Bylo to poprvé, kdy jste tehdy zažil něco takového, nebo se například již při výsleších objevily náznaky, že by se něco podobného mohlo stát?

Ivan Medek: Nepamatuji se. Dostal jsem sice při jednom z předchozích výsledků prokurátorskou výstrahu, ale přes varování jsem pokračoval v tom, co jsem dělal předtím. To se jim přirozeně nelíbilo. A pak jsem šel jednou k Ladislavu Hejdánkovi a oni mě sbalili už na schodech. Po výsledku na Bartolomějské mě pak strčili do auta a odvezli do toho lesa. Ale bylo to zcela evidentně připravené. Z jejich strany to byl svým způsobem projev určité naivity. Asi si představovali, že když mě párkrát praští, budu zticha. Ale já jsem byl tehdy vlastně už rozhodnutý odejít, takže tato událost byla pro mě vlastně jen potvrzením, že nemá smysl tady zůstat. Měl jsem určité představy o tom, co bych mohl venku dělat. Chtěl jsem hlavně informovat zpětně domov. S tím jsem tam jel.

Petr Blažek: Z dokumentů rozvědky vyplývá, že jste se na výjezd do Vídně připravoval poměrně důkladně. Neodjížděl jste zkrátka do neznáma. Kdo vám v Rakousku nejvíce na začátku pomohl?

Ivan Medek: Bruno Kreisky tehdy slíbil, že každý signatář Charty 77 dostane rakouský azyl, pokud se tedy prokáže, že skutečně pracoval v opozici. Organizací byl ve Vídni pověřen Přemysl Janýr, který byl tehdy úředníkem na kancléřství. Hodně mi pomohl, když jsem přijel. Sám jsem ovšem nic nepřipravoval. O Janýrovi jsem se dověděl od kulturního ataše rakouského velvyslanectví v Praze Lorenze. To byl zajímavý pán, měl nesmírně zajímavé názory na vznik první republiky a na Masaryka. Ten mi tehdy řekl: „Až tam přijdete, zatelefonujete panu Janýrovi, ten o Vás ví a navede Vás.“ A dal mi deset šilinků na telefon. Byl jsem naprosto naivní a zcela nezkušený. Říkal jsem si: „Tak já převážím do Rakouska valuty, deset šilinků. Co se stane, když je u mě najdou. Oni mi je vezmou a já nebudu moct ani tomu Janýrovi zatelefonovat!“ Takže jsem je ve vlaku přilepil k sedadlu před sebou, a teprve když jsme byli za hranicemi, tak jsem je odlepil. Nedovedu si představit většího troubu! A přitom jsem už nebyl nejmladší, bylo mi třiapadesát.

Radek Schovánek: Podle dokumentů je jasné, že Státní bezpečnosti nejvíce vadilo spojení domácího disentu s exilem. Je to logické, pokud by nebylo pomoci ze zahraničí, kde upozorňovali na to, co se tady děje, tak by byl disent asi zlikvidován. S kým jste ve Vídni spolupracoval? Do jaké míry podle Vás Státní bezpečnost mohla být o kontaktech s domovem informována? Mám na mysli neveřejná spojení, Státní bezpečnost tento typ spojení označovala jako „kanály“. Ve svazku, který k Vám vedla rozvědka, je například zmínka o tom, že jste měl údajně chtít využít sovětské lodě, které pluly z Vídně do Bratislavy, a touto cestou posílat do Československa *Svědectví* a *Listy*. Další člověk, který vozil tiskoviny autobusem do Brna, byl ve skutečnosti agentem StB. Spolupracoval jste na těchto převozech?

Ivan Medek: V žádném případě jsem u těch lodí nebyl. Ve Vídni bylo ovšem pár lidí, kteří znali ruské námořníky. Celá ta věc byla obchod, za jejich ochotou nebylo vůbec žádné vlastenectví, ani pocit, že snad dělají ilegální práci. Oni zkrátka dostali texasky a *Svědectví*. Ty džíny prodali a *Svědectví* nechali někde ležet, aby si je lidé rozebrali. Rozhodně *Svědectví* neroznášeli.

Petr Blažek: Takže to nikomu konkrétnímu v Bratislavě nepředávali?

Ivan Medek: Nevím, možná bylo dohodnuto, že to někde nechají a někdo si pro to přijde.

Radek Schovánek: Jedním ze spolupracovníků Státní bezpečnosti ve Vídni byl Ivo Šafář, který odesílal *Svědectví* do Československa pod kontrolou tajné policie. Poznal jste ho po svém příjezdu osobně?

Ivan Medek: Nepamatuji se. My jsme záhy zjistili, že „stará garda“, tedy lidé, kteří byli za hranicemi řadu let, byli pro tento typ práce takřka nepoužitelní. Sice to byli skoro všichni zuřiví antikomunisté nebo alespoň se tak projevovali, ale na druhé straně byli absolutně nespolehliví. Typickým příkladem byl vydavatel Jonáš. Nebylo jim totiž možné věřit, že nebudou o celé věci někde hovořit, takže jsme s nimi raději ani kontakty neměli. O tom spojení, o kterém jsem vám říkal, jsem nemluvil s nikým, prakticky o něm věděla jenom moje žena a samozřejmě Pavel Tigríd.

Radek Schovánek: A spolupracoval jste s Jiřím Stárkem, který měl tehdy na starost spojení s Jiřím Pelikánem a domácím disentem?

Ivan Medek: S Jiřím Stárkem jsem spolupracoval také. O detailech spojení domů jsme si samozřejmě nevyprávěli. Stárek mi pravidelně telefonoval. Pamatuji si, jak mi v těch osmdesátých letech říkal: „Víte, kolikery různé zprávy denně poslouchám? Čtyřicet, protože jsem si pořídil obrovský satelit.“ Nebo vyprávěl o své čínské ženě. Jeho dcera

Jana Stárková, která je ve Vídni dodnes, byla mnohem lépe informovaná o dění doma, měla lepší kontakty a byla velmi užitečná.¹ S Jiřím Pelikánem jsem se vlastně seznámil zčásti přes Stárka, ale spíše jsem udržoval kontakty přes Pavla Tigrida.

Když se objevila Charta 77, oficiální místa v Československu se domnívala, že byla iniciována zvenčí. Paradoxně nejvíc překvapeni jejím vznikem byli Pelikán a Tigris. Ale bylo jasné, že bez exilové levice, která měla nesrovnatelně větší vliv než jakékoli jiné skupiny, nebude žádná aktivita možná. Tak jsem se seznámil s Pelikánem. Spolupráce s ním byla hodně otevřená. Vzájemně jsme si posílali materiály, které jsme dostávali z Prahy. Distribuce vypadala tak, že pokud byly informace aktuální, hned jsem je zatelefonoval do Svobodné Evropy a do BBC Karlu Kynclovi. Současně jsem je posílal poštou, obvykle jednou za dva týdny asi na sedmdesát adres. Radio Vatikán a Deutsche Welle to braly v originále, něco jsme překládali a dávali k dispozici agenturám ve Vídni, také americkým univerzitám, různým politologickým institutům, institucím jako Amnesty International, Helsinki Watch aj.

Petr Blažek: V dokumentech rozvědky je v souvislosti s vaším příjezdem do Vídně často citováno jméno Zdeňka Mlynáře. Můžu Vás požádat o osobní vzpomínku?

Ivan Medek: Se Zdeňkem Mlynářem jsem se samozřejmě stýkal pravidelně od začátku. Přivezl jsem mu mimo jiné zprávy od Rudolfa Slánského. Dostal jsem je v Praze zakódované. Tak začaly naše styky. Myslím, že jsme byli vůči sobě otevření. Věděl jsem, že má s Prahou spojení, protože jsem je sám před svým odjezdem pomáhal zařídit.

To byl Mlynář už v emigraci, ale Irena Dubská, jeho žena, ještě v Praze. Bylo třeba najít spojku mezi její přítelkyní paní Zelenkovou, která měla styky na oficiálních místech, a Mlynářem. Tou spojkou se stal Václav Malý, který podepsal Chartu 77, jenomže to o něm StB dlouho nevěděla, protože jeho jméno v seznamu signatářů považovala za jiného Václava Malého, dělníka. Paní Dubská a paní Zelenková, Václav jim s humorem a obdivem říkal „ty dvě babky“, připravovaly materiály, které on předával rakouskému velvyslanectví. Mluvil dobře německy; on má vůbec jazykový talent. Co v těch materiálech bylo, jsem nevěděl, neříkali jsme si zbytečné detaily.

K charakteristice Zdeňka Mlynáře bych řekl jen pár slov. Zdálo se mi, a to nejenom mě, ale i Pavlu Tigridovi, že je jedním z nejužitečnějších lidí z exilové levice. Tigris mu ostatně věřil více než Pelikánovi. Byl dokonce přesvědčený o tom, že až to v Čechách jednou „praskne“, bude tady Mlynář velice užitečný. Ale zapomněli jsme na jednu věc, která se mi zdá důležitá. Mlynář byl z kategorie pragmatických komunistů, kteří byli přesvědčeni o tom, že jakákoli změna ve společnosti je možná pouze shora – lid ji zkrátka bude akceptovat. Jen my nahoře víme, jak to má být, jako jediní umíme zařídit, aby to tak bylo. Ti ostatní to určitě zkaží. Těsně po 17. listopadu se mi ve Vídni najednou telefonicky ozvala Irena Dubská a říkala: „Chtěla jsem ti říct jenom jedinou věc, Zdeněk je v Praze. Oni si pro něj přijeli.“ Ukázalo se tehdy, že Tigridův odhad, že Mlynář už se nebude do komunistické politiky plést, nebyl správný.

Každopádně tím rozhodujícím a aktivním člověkem, který pracoval proti domácím režimům, byl nakonec Pelikán.

Radek Schovánek: Když se potom Jiří Pelikán stal poslancem Evropského parlamentu v roce 1979, cítili jste to jako větší podporu? Bylo to jednodušší? Využíval jste například spojení, které vybudoval Vilém Prečan za pomoci některých diplomatů?

Ivan Medek: Tohle spojení jsem vůbec nepoužíval, ani jsem to nechtěl. Vilém Prečan je potřeboval, aby mohl dostávat na obě strany materiály, knihy, potřeboval dopravu tam a zpátky. S Prečanem jsem byl ovšem v denním styku, informovali jsme se vzájemně.

Ještě k Mlynářovi. Ten se věnoval akademické politice. Debaty s ním nebyly nezajímavé. Většinou mě nechal vmluvit a pak se na mě jen podíval – a mně bylo jasné, co si o mě myslí. Že jsem pitomec, který nerozumí politice a že politika se dělá úplně jinak. Že do toho pletu stále ideologické teze o tom, že společnost se musí sama nějak proměnit. Zkrátka a dobře, rozuměli jsme si, až na to, že on vlastně nikoho nepovažoval za politicky kompetentního. Jeho vzorem byl Machiavelli.

Problémy byly s jiným typem lidí. Například Vilém Hejl, který také přijel do Vídně. Pelikán o něm říkal: „Já jsem neviděl dlouho nic tak hloupého.“ Vilém Hejl dostával *Listy* do schránky. Když je dostal poprvé, přečetl si je a říkal si: „Neznám vůbec nikoho, kdo by mi mohl zvenku *Listy* poslat. Tak to je jasné, že to je provokace estébáků.“ Po nějaké době mu do schránky přišlo další číslo *Listů*. A on se sebral, šel s časopisem na policii a tam jim řekl: „Tak

¹ Jana Stárková, nar. 13. 1. 1954, byla od 28. 11. 1988 evidována jako agentka s krycím jménem Lotka (svazek č. 49625).

do! Mě nebudete tímto způsobem provokovat.“ Smíchovští policajti na něho koukali a říkali: „Ale to je zajímavé. No dobře, my to bereme, že jste to tady nahlásil.“ A vyprovodili ho. Samozřejmě, že mu dali před barák hlídače. Když přišly další *Listy*, hned sbalili člověka, který to roznášel, a potom sebrali celou skupinu. Myslím, že se o tom chudák Hejl ani pořádně nedozvěděl.

Radek Schovánek: Jen na okraj, podobně to udělal v šedesátých letech Ludvík Vaculík, když mu do schránky někdo hodil *Svědectví*. Pozorně si ho přečetl a potom napsal Státní bezpečnosti dopis, který se dochoval v archivu. Psal v něm, že velice děkuje StB za zaslání *Svědectví* a posílá ho zpátky, že si ho už přečetl. Státní bezpečnost přitom nic nevěděla.

Ivan Medek: Pěkný příběh. Pelikána ovšem tohle samozřejmě naštvalo. Vyprávím vám to jen jako ilustraci. My jsme třeba o některých lidech tušili, že jsou to agenti, konkrétně o Hodicovi se to vědělo na základě některých faktů, které si dal dohromady Mlynář. V důsledku toho jsme s ním přestali mluvit. Tedy přesně řečeno, mluvili jsme s ním, ale neříkali jsme už nic podstatného. Z toho začal být nervózní. Nakonec se sebral a jel zpátky. Naopak jiné případy byly nejasné. Například Petr Jančík² nebo Petr Pastrňák³. O tom se to taky tehdy tušilo, taky mu nikdo neříkal nic podstatného. Na druhou stranu byl užitečný, protože sehnal spoustu věcí, např. přivezl český psací stroj. Jezdil totiž do Čech. Ovšemže ježdění do Československa člověka určitým způsobem determinovalo.

Radek Schovánek: A Blažej Müller?

Ivan Medek: Blažej Müller⁴ byl velmi podezřelý. Já jsem s ním nakonec přerušil veškeré styky.

Petr Blažek: Ještě bych se krátce vrátil k Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. V archivních dokumentech rozvědky je zpráva, že když byl VONS v prosinci 1979 přijat do Mezinárodní federace pro lidská práva, tak jste měl jet na kongres, kde se to přijetí mělo uskutečnit. Není tam ale už zpráva, zda jste tam skutečně byl.

Ivan Medek: Ne, tam jsem nebyl.

Jaroslav Pažout: Chtěl bych se zeptat, zda jste se podílel i na některých solidárních akcích v souvislosti s perzekucí v Československu? Například na petičních akcích, demonstracích a podobně.

Ivan Medek: Ano, některé jsme sami organizovali. Jednu z akcí inicioval Ivan Binar. Byla to protestní akce před naším velvyslanectvím ve Vídni, byly tam transparenty a sepsalo se tam prohlášení. Byl jsem tehdy pověřen, abych je na velvyslanectví doručil. Zazvonil jsem u dveří, strčil jsem tam hlavu a podával jsem ten papír. Načež nějáci dva chlapi na mě zařvali: „Ven!“ Tím moje snaha o komunikaci s velvyslanectvím skončila.

Jaroslav Pažout: Demonstrace se konala v souvislosti s procesem proti členům VONS v roce 1979?

Ivan Medek: Myslím, že ano. Ale už si to přesně nepamatuji. Byl jsem také jednou v Lyonu, společně s paní Tigridovou jsem byl pozván na velké setkání, které tam organizovaly nejrůznější protikomunistické skupiny. To bylo určité v souvislosti se zmíněným procesem, na podzim 1979. Bylo to strašně zajímavé, protože to bylo v obrovitém sále, doslova nabitým lidmi různých názorů. Paní Tigridová mi tlumočila, protože francouzsky neumím. Když se mluvilo o jednotlivých členech VONS, přišla řeč na Václava Malého. Někdo říkal, že je zapotřebí se za něho postavit. V tom okamžiku začali rvát levičáci: „To je ale katolický kněz, to nás ani nenapadne, ten mezi nás nepatří.“ Když naopak přišla řeč na Petra Uhla, tak začali rvát katolíci: „No prosím vás, my přece nebudeme podporovat nějaké trockisty.“ Bylo to totálně rozhádané. Snad ani jediný z členů VONS, tedy z těch zavřených nebo souzených, se nesetkal s plnou podporou, možná Dana Němcová, protože tu nikdo politicky necharakterizoval. Vypadalo to, že se nedohodnou. A pak se vzaду přihlásil nějaký chlap středního věku a řekl: „Malý moment, já bych to trochu přerušil, my jsme tady jako za poštovní odbory, a zatímco jste si tady povídali, my jsme napsali koncept dopisu prezidentu Husákoví. Já

2 Správně Jaroslav Jančík, nar. 27. 4. 1938. Od 13. 1. 1981 byl evidován jako agent s krycím jménem Rantas (svazek č. 47541).

3 Petr Pastrňák, nar. 13. 10. 1945, byl od 29. 5. 1985 evidován jako agent s krycím jménem Liput (svazek č. 48794).zn

4 Blažej Müller, nar. 26. 3. 1929, byl od 23. 4. 1958 evidován jako agent s krycími jmény Dub a Dore (svazek č. 41909).

bych vám ho rád přečetl.“ Přečetl ten koncept a řekl: „Kdo je pro?“ Všichni byli pro. Je zajímavé, že v té době byla západní společnost tak silně diferencovaná na levici a pravici.

Jaroslav Pažout: Ještě bych se rád vrátil do období, kdy jste byl ve Vídni. Můžete nám prosím něco říci k vaší spolupráci s Hlasem Ameriky z hlediska zveřejňování sdělení VONS? Slyšel jsem, že jste měli u některých dokumentů problémy s jejich obsahem, protože byly hodně dlouhé.

Ivan Medek: Když jsem přijel v srpnu 1978 do Vídně, neměl jsem vůbec představu o tom, z čeho budu žít. Že bych se zabýval nějakou svojí prací z minulosti, třeba v souvislosti s hudbou, nepřicházelo vůbec v úvahu. Takže když jsem dostal azylový pas, sebral jsem se a odjel do Mnichova a nabídl jsem spolupráci Svobodné Evropě. Přijali mě vlídně, udělali se mnou besedu, které se zúčastnili redaktoři. A pak mi ovšem řekli, že to bohužel není možné, protože nemají volné místo. Také říkali, že jsem už dost starý a že nevědí, jestli bych tu práci zvládl.

Tak jsem se vrátil do Vídně a nevěděl jsem, co budu dělat. Pak mi řekl Ludvík Kavín: „Poslyšte, znám Rona Pemsteina (to byl vedoucí vysílání Hlasu Ameriky), zkuste to v Hlasu Ameriky.“ Uvědomil jsem si, že ještě z Prahy znám dobře Pavla Pecháčka, který byl tehdy ve Washingtonu a dělal v Hlasu Ameriky sportovního redaktora. Tak jsem mu z kanceláře od Rona Pemsteina zavolal do Washingtonu. Říkal jsem mu: „Poslyš, mám tady možnost určitého spojení s domovem. Mohl bych něco pro vás udělat.“ On mi tehdy řekl: „Rozmyslíme si to.“ A když jsem jim dal nějaké zprávy, řekli: „Dobře, zkusíme to. Budete naším spolupracovníkem, nikoliv členem redakce.“ Tak jsem tam dva, tři měsíce jezdil a vysílal jsem zprávy, které jsem považoval za důležité, o VONS, Chartě 77 atd. A oni něco z toho vysílali a něco ne, podle toho, jak si vybrali, a já jsem velmi brzo pochopil podstatnou věc: Totiž, že pro zahraniční novináře nebo rádia je důležité, aby to, co říkáte, mělo smysl z jejich hlediska, aby to odpovídalo jejich cílům a posláním. Rádio Hlas Ameriky byla federální vysílačka USA, která měla především informovat o životě ve Spojených státech. Čili oni moje příspěvky o situaci v Čechách akceptovali teprve postupem času, nikoliv hned. Než mě zaregistrovali jako trvalého spolupracovníka, trvalo dva roky. Bylo to někdy docela namáhavé, protože mi samozřejmě nic neplatili. Ale s tím se člověk musí smířit, oni to považovali dokonce za normální – proč by měli platit za něco, co si neobjednali, co vy jim vlastně vnucujete. Tohle všechno jsem tedy akceptoval a žili jsme se ženou, jak se dalo. Naštěstí dostala ve Vídni velmi brzo zaměstnání. Postupem času se spolupráce ustálila, mohl jsem posílat víc a brali skoro všechno. Nakonec jsem pro ně pracoval na základě telefonické úmluvy, která se každoročně obnovovala. Řekli mi, že můžu natočit osm až deset pořadů, za které dostanu zaplacené – nějaké dolary. Tehdy byl dolar jednadvacet šilinků, ale později už jen deset. Takže jsem je nakonec skutečně udolal. V této souvislosti si vzpomínám na známou historku s prohlášením Několik vět. Když přišly první podpisy, v Rádiu Svobodná Evropa a BBC samozřejmě říkali: „To je nesmysl. To se nedá vysílat, nebudeme vysílat telefonní seznam. Od toho tu nejsme. To nebude nikdo poslouchat. My máme dělat rozhlasové pořady.“ A nakonec telefonovali lidi z Československa a říkali, jak je to možné, že jste naše jména ještě nečetli, když jsme to podepsali.

Radek Schovánek: V roce 1988 jste také natočil hodinový rozhovor, kde na jedné straně mluvíte z Vídně vy a Pavel Tigrid a na druhé straně z Prahy Václav Havel. Kdo to vymyslel?

Ivan Medek: Samozřejmě Pavel Tigrid. Na detaily se bohužel nepamatuju. My jsme ovšem s Václavem Havlem hovořili už v roce 1986, když měl narozeniny. Havel se narodil 6. října 1936, tak to bylo v říjnu 1986. Volali jsme mu z Frankenu z Bavorska. Bylo to moc hezké, protože u Havla byla spousta lidí. Havel tehdy povídal Tigridovi: „Nestore, já vím, že vy byste byl lepším prezidentem než já, ale já myslím, že tím prezidentem budu já.“ Bylo mu tehdy padesát. Rád na to vzpomínám.

Radek Schovánek: Ptal jsem se hlavně proto, že jsem byl ve Vídni zrovna v době, když se tento pořad natáčel. Tehdy jsem se s Vámi sešel a viděl jsem se také s Pavlem Tigridem. Vy jste tehdy v tom hodinovém rozhovoru říkali: „Jsou tu zrovna dva mladí lidé ve Vídni, co byste jim vzkázal?“ Hlas Ameriky to tehdy odvysílal shodou náhod v předvečer festivalu v Lipnici, kde potom Václav Havel poprvé po letech veřejně vystoupil. Já jsem tam tehdy také byl a šel jsem potom za Havlem ještě před jeho projevem z pódia. Byl tehdy příjemně překvapený, okolo něho bylo plno lidí a do toho jsem říkal: „To jsem já, ten mladý člověk, o kterém jste včera mluvili v tom rozhovoru.“ Byla to docela pěkná náhoda.

Ivan Medek: Bylo to vůbec docela zajímavé období. Charakteristické bylo také to, že jsem vlastně po celou dobu, kdy jsem pracoval v Hlasu Ameriky, což bylo od podzimu 1978, nikdy neměl velkou dovolenou. Pokud jsem někam

jel, tak do takových míst, abych se mohl odtamtud rychle dostat do Vídně. Vzpomínám si například na Vánoce v předhůří Alp. Dvakrát jsem tehdy jel na otočku do Vídně. Protože z Vídně jsem měl spojení, mohl jsem se zeptat, zda je v Praze něco nového.

Petr Blažek: Zapojil jste se do VONS, když jste se vrátil?

Ivan Medek: To už ne. Neměl jsem v Praze byt, zpočátku jsem jen dojížděl. Měl jsem být poradcem České filharmonie, ale to nakonec nedopadlo dobře. Jednu dobu jsem dělal poradce Milanu Uhdemu, pak jsem byl ve Federální radě pro rozhlasové a televizní vysílání. To bylo moc zajímavé, přestože to trvalo asi jenom pět měsíců. Podařilo se tehdy dát licence Svobodné Evropě, Hlasu Ameriky a BBC přes odpor některých Slováků. Byl to překvapivě silný odpor. Tvrdili, že jsou to štvavé vysílačky. Nakonec se to podařilo a stále si myslím, že to mělo velký smysl. Když skončila federace, vrátil jsem se do Vídně. Neměl jsem už v Praze co dělat. Svě ženě jsem řekl, že mě už nikdo nedonutí, abych nastoupil do nějakého zaměstnání, kde musí být všichni v devět ráno. Za týden mě volal Václav Havel a nastoupil jsem na Hrad. Každé ráno jsem tam byl v půl osmé.

(Rozhovor se uskutečnil 6. 11. 2007. Přepis rozhovoru redakčně upravil Petr Blažek, Ivan Medek ho autorizoval. Rozhovor vznikl za spolupráce řešitelů projektu Grantové agentury AV ČR (číslo projektu IAA800630703) a Grantové agentury ČR (číslo projektu 409/07/0551). Pro zájemce o osobnost Ivana Medka doporučujeme knihu Děkuji, mám se výborně (Praha, Torst 2005), která vznikla jako upravený písemný záznam jeho vzpomínek vysílaných Českým rozhlasem.)

S d ě l e n í č. 7

Ivan Medek (1925) hudební teoretik a kritik, signatář Charty 77 a člen Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, šel dne 16. května 1978 okolo 17 hodin navštívit svého přítele dr. Ladislava Hejdánka, mluvčího Charty 77. Uniformovaní příslušníci VB, kteří již několik měsíců nezákonně střeží dveře dr. Hejdánka a kontrolují všechny návštěvníky, tentokrát po nahlédnutí do jakéhosi seznamu Ivana Medka zadrželi a odvedli jej do hlídkového vozu VB, parkujícího před budovou. Posádka vozu (civilista a dva uniformovaní příslušníci) obdržela po radiotelefonickém sdělení "máme ve voze osmadvacítku" příkaz "jednat podle původních pokynů" a dopravila I. Medka do úřadoven Bezpečnosti v Bartolomějské ulici. Zde musel po delší dobu setrvat ve společnosti dvou mladých civilistů, kteří mu odmítli sdělit důvody zákroku a kromě kontroly obsahu kapes s ním neprováděli žádné úřední úkony. Krátce po setmění (asi ve 20.30 hod.) vstoupil do místnosti starší zdvořilý muž, který se představil jako Ulrych a se slovy "tak to skončíme, pane Medek, pojedete domů" Ivana Medka odvedl, přičemž od přítomných úředníků převzal jeho občanský průkaz. Před budovou I. Medkovi sdělil, že bude domů doptaven vozem, a že dr. Hejdánka již také odvezli (tato informace se ukázala být nepravdivou, dr. Hejdánek nebyl toho dne zadržen). I. Medek namítl, že bydlí nedaleko a snadno dojde domů pěšky, zmíněný Ulrych však s poukazem "co byste si o nás pomyslel" trval na své nabídce a rozhlížel se po údajně přivolaném voze. Za tohoto rozhovoru vyvedl Ivana Medka z Bartolomějské ulice do ulice Karoliny Světlé, a to až k rotundě sv. Kříže (ráh Konviktské), kde mu konečně předal občanský průkaz. V tom okamžiku se na I. Medka vrhli dva muži, zkroutili mu ruce a vhodili ho do připraveného vozu (světlé Ziguli). Ve voze mu okamžitě stlačili hlavu pod sedadlo, ruce mu za zády sepjeli kovovými p. uty, oči a uši mu převázali silnou látkou, kterou během jízdy často kontrolovali, a utahovali. Asi po hodině rychlé jízdy vůz zastavil a I. Medek - stále v poutech a se zavázanýma očima - byl oběma muži vytažen a vláčen několik desítek metrů mokřinou a mlázím. Pak mu byla sejmuta pouta a uvolněna látka na obličej, současně však dostal prudký úder do břicha (solarplexus), jímž byl na okamžik zbaven vědomí a na několik minut ochromen. Když se probral k vědomí, zaslechl zvuk odjíždějícího vozu. Po asi hodinové cestě opuštěnou krajinou (z dodatečně rekonstruované plyne, že šlo o odlehlou část lánské obory) se I. Medkovi podařilo dojít do Nového Strašce. Odtud autobusem a vlakem dorazil do Prahy (asi v 6 hod. ráno). Při dodatečné lékařské kontrole nebyly zjištěny závažnější následky kromě slabšího vnitřního krvácení. I. Medek informoval prezidenta republiky, předsedu vlády, ministra vnitra a generálního prokurátora o svém případě otevřeným dopisem, který je zároveň oznámením trestného činu.

Výbor pokládá celou událost za nanejvýš znepokojivou a rozhodně podporuje úsilí I. Medka o osvětlení okolností zločinu a vypátrání jeho pachatelů. Při bezohlednosti pachatelů lze říci, že jen náhodou jejich čin neměl nejtěžší následky. Promyšlené jednání (v průběhu celé akce nepadlo ani jediné slovo) i technické vybavení únosců svědčí o tom, že se jednalo o organizovanou teroristickou akci. Při zřejmé je okolnost, že k únosu došlo při propuštění I. Medka z budovy Bezpečnosti a že byl proveden před zraky důstojníka StB, který oběť na místo činu dovedl a který se nepokusil zasáhnout na její obranu. Jelikož tento případ není ojedinělý, Výbor naléhavě doporučuje všem občanům, kteří se aktivně zasažují o dodržování lidských práv, aby se pokud možno nepohybovali (alespon po setmění a na opuštěných místech) bez doprovodu a aby v každém případě podrobně informovali své přátele o svém časovém rozvrhu a případných nouzových opatřeních. Navzdory této události jsme odhodláni pokračovat ve svém úsilí a setrváme ve vzájemné solidaritě včetně osobních návštěv a podobných setkání.

23. května 1978

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných

63/4

Záznam o návštěvě Ivana MEDKA u Dr.Ladislava Hejdánka 16.5.1978₂₃₈₅

V úterý 16.května 1978 v 17.00 hodin jsem šel navštívit svého přítele Dr.Ladislava Hejdánka. Před jeho bytem měli službu čtyři uniformovaní příslušníci VB.Jejich velitel si vyžádal můj občanský průkaz, podíval se do papíru /seznamu/, který měl v kapse a prohlásil, že mám jít s ním ven.Spolu s mladším příslušníkem VB mne pak odvedl do vozu VB, který stál připraven na křižovatce Šumavské a Slovenské ulice a předal mne posádce vozu, které velel mladší muž v civilu. Vůz se ihned rozjel a civilista hlásil do služebního telefonu ve voze, že bylo zadrženo číslo 28.Po krátkém rozhovoru dostal pokyn, aby pokračoval v jízdě podle původních pokynů. Vůz přijel do Bartolomějské ulice, kde jsem byl vyzván, abych následoval civilistu a mladšího uniformovaného příslušníka VB. Při vchodu do budovy jsem se dotázal, zda má písemný příkaz k mému zadržení. Odpověděl, že stačí příkaz ústní. Ve třetím patře jsem byl vyzván, abych počkal na chodbě. V tom se otevřely dveře jedné z kanceláří odkud někdo zavolal silným hlasem "obrátit ke zdi". Byl jsem přinucen postavit se obličejem ke zdi a čekať asi 2-4 minuty než přišel jiný mladý civilista, který mne zavedl do jedné z místností pro vyšetřování. Za chvíli k němu přišel druhý stejně mladý muž /oba kolem 30 let/. Oba civilisté se pak střídali v "nezávazném rozhovoru", který nebyl zaznamenáván ani protokolován a měl místy až povrchní ráz.Oba mužové střídavě odcházeli a přicházeli a po 20.00 hodině se častěji dívali z okna na ulici i na oblohu. Když se setmělo - ve 20.30 h. vstoupil do místnosti tmavovlasý elegantně oblečený muž /cca 35-40/, který se představil jako Ulrich, zdvořile mě vyzval, abych šel s ním a na ulici před budovou mi sdělil, že je pro mne připraven vůz, který mne odveze domů. Na moji námitku, že je to zbytečné, protože bydlím za mostem l.máje, odpověděl, že je to zdvořilost, abych si nemyslel o "nich" něco špatného. Vedl mne pak za roh do ulice Karolíny Světlé, u rotundy sv.Kříže se několikrát rozhlédl a opakoval, že auto zde musí být každou chvíli, protože bylo řádně objednáno. Ve chvíli, kdy byla ulice úplně prázdná, mi předal můj občanský průkaz, který až do té doby držel v ruce. V tomto okamžiku se na mne zezadu vrhli dva silní mužové /schovaní zřejmě za rohem ulice/, zkroutili mi ruce a vtlačili mne do světlého vozu zn.Žigulí, který stál připraven ve výjezdu z Konviktské ulice. Ve voze mi přitiskli hlavu k zemi, na ruce za zády nasadili pouta a přes oči i uši přivázali kus silné látky, kterou pak po cestě stále utahovali. Po hodině jízdy, která proběhla za naprostého ticha, vůz zastavil. Byl jsem vytažen ven a vlečen několik desítek metrů blátem a mokrou trávou mezi nízkými stromy a keři. Přitom jsem byl stále spoután a měl jsem zavázané oči. Nato mi byla sejmuta pouta i látka

Ivan Medka

s očí a současně jsem dostal neobyčejně prudkou ránu do žaludku na solar plexus. Na okamžik jsem ztratil vědomí a dech. Když jsem se probíral, ležel jsem v křečích na zemi a slyšel zvuk odjíždějícího vozu. Pokusil jsem se vstát a orientovat se v hustém mlází hlubokého lesa, kde by ležícího člověka nemohl nikdo nalézt. Šel jsem nejprve několik desítek metrů lesem mezi nízkými a později vyššími stromy, pak vlevo od místa přepadení lesní cestou až k malému rozcestí, kde jsem odbočil vpravo po asfaltové silnici. Asi po 400 m jsem se dostal na další lesní křižovatku - opět sfaltovanou silnicí jsem šel vlevo nahoru až k nějaké hájovně, za níž byla stará kamenná zeď. Za touto zdí mezi bývalými vraty silnice končila a ústila u lomu, kterým jsem pak prošel až k malému údolí, na jehož druhé straně jsem viděl světla. Prošel jsem lomem / po mé pravé straně stála v noci pracující továrna / a dostal jsem se mezi malé domky. Za viaduktem železniční vlečky jsem pak našel na domě ceduli s označením Křivoklátská ulice. To byl první okamžik, kdy jsem mohl poznat, kde asi jsem. Prošel jsem pak po silnici celou malou vesničkou a na dopravní značce jsem zjistil, že se jedná o Pecínov u Nového Strašecí. Po chvíli další cesty jsem se dostal ve 22.40 do Nového Strašecí. Přepaden jsem byl ve 20.30 v Praze, sražen na zem v lese asi ve 21.35. V Novém Strašecí se mi podařilo chytit dělnický poslední autobus, který jsem dostal kolem lánského hřbitova do Stochova u Lán, kde měl autobus konečnou stanici. Na nádraží ve Stochově jsem si koupil lístek na vlak, který odjížděl do Prahy ráno a kolem 6.30 jsem se vrátil domů. Nebylo mi nic vzato a nic jsem náhodou neztratil. Připomínám ještě, že před příchodem muže jménem Ulrich mi oba mladí vyšetřovatelé provedli v Bartolomějské ulici osobní prohlídku.

O této záležitosti jsem informoval otevřeným dopisem ve formě trestního oznámení prezidenta ČSSR, předsedu federální vlády, ministra vnitra a generálního prokurátora. Dopis byl odeslán doporučeně 21. května 1978. Dne 5. června 1978 mi byla odeslána / doručena 7.6. / zpráva speciálního odboru generální prokuratury, podepsaná Dr. Šubertem, kde se potvrzuje příjem mého podání s tím, že byla požádána inspekce ministra vnitra ČSSR o jeho přešetření.

Každou kopii tohoto záznamu vlastnoručně podepisuji jako svědectví pro případné úřední jednání.

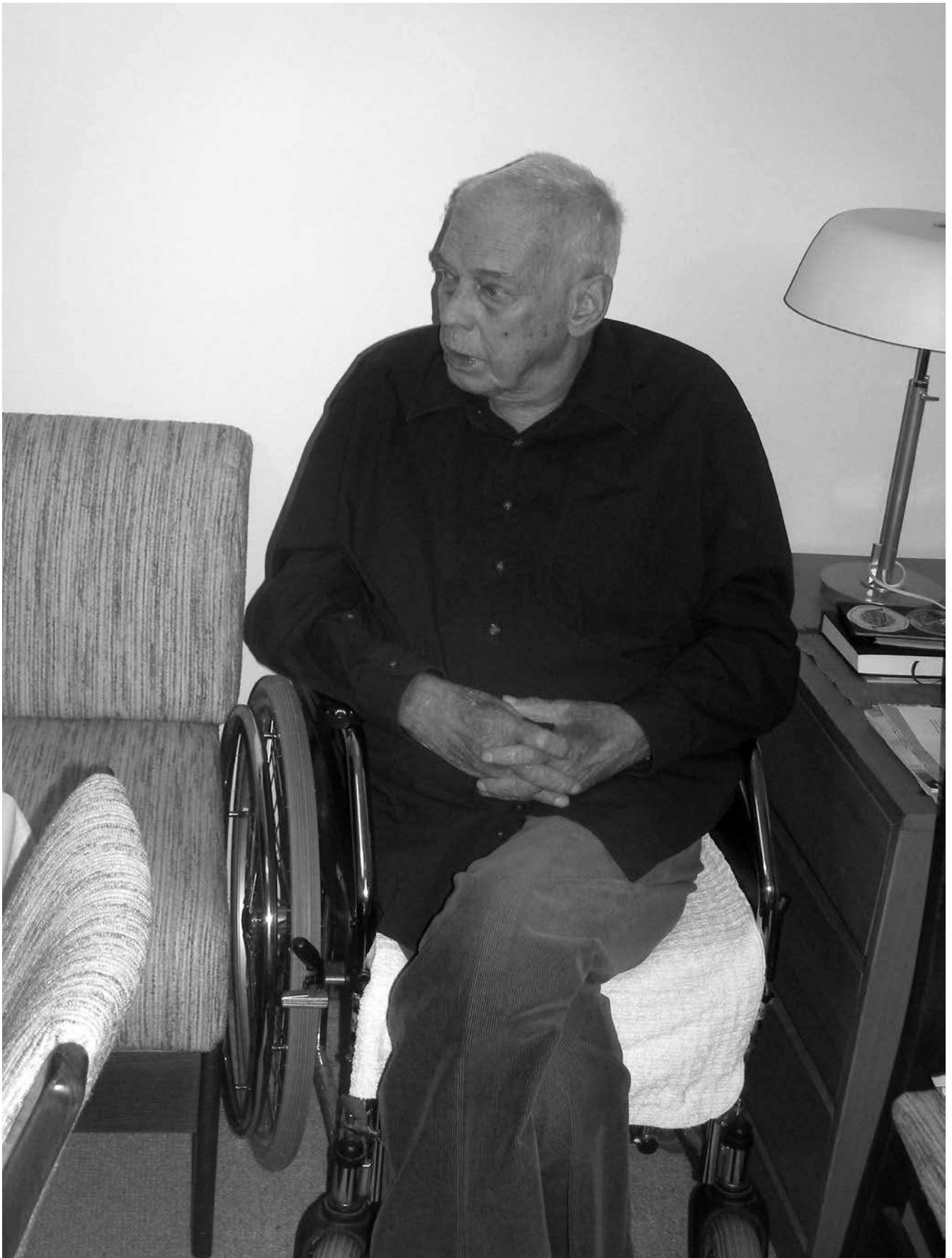
Ivan Medek
Ivan Medek

Svazek: 12613/330
Pramen: PANTHER - 13.8.1979
Zpráva: Hodnověrná

Ivan MEDEK

V profesionálního disidenta se v poslední době vyvíjí Ivan MEDEK. Jako oficiální zástupce VONSu v zahraničí je iniciátorem mnoha akcí. Má rozsáhlý korespondenční styk s lidmi v ČSSR a dostává rychle pravidelné informace. Úzké styky má také do Švýcarska a k tanzámu K-231 a dále s křesťanskými nebo křesťansko-politickými organizacemi. Má značně silný vliv na celé chartistické prostředí venku. Jeho nynější partnerka, která v Rakousku emigrovala, prý s sebou přivezla seznam lidí, které opozice podává se spolupráce s čs. bezpečností v zahraničí.

Vypsala: Svatoňová

Ivan Medek během rozhovoru ve svém bytě v Praze 6. listopadu 2007 (*Osobní archiv Jaroslava Pažouta*)